

Pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus*

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. Kod, nazwa polska i nazwa łacińska

1081 pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus*

2. Region kontynentalny

Gatunek występuje w regionie kontynentalnym

3. Koordynatorzy główni: obecni i w poprzednich badaniach

2010-2011: Małgorzata Makomaska-Juchiewicz

2016: Paweł Adamski

4. Koordynatorzy krajowi: obecni i w poprzednich badaniach

2010-2011: Marek Przewoźny

2016: Marek Przewoźny

5. Współpracownicy: obecni i w poprzednich badaniach

2010-2011: brak

2016: brak

6. Eksperti lokalni: obecni i w poprzednich badaniach

2010-2011: Czesław Greń, Krzysztof Lubecki, Marek Przewoźny

2016: Czesław Greń, Henryk Kot, Krzysztof Lubecki, Marek Przewoźny

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, to czy mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań:

2010-2011: kwiecień, maj, wrzesień

2016: kwiecień, maj, wrzesień

Były istotne różnice w warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami monitoringu. Lata 2010-2011 charakteryzowały się większymi opadami i wilgotnością, co skutkowało wyższym poziomem wód. Natomiast ostatnie dwa lata, charakteryzowały się suszą i niskim stanem wód, co wpłynęło na rezultaty monitoringu, gdyż nie stwierdzono lub nie dało się stwierdzić gatunku w miejscach, gdzie wcześniej występował (S*** zbiornik i J*** G***). Część jezior miała znacznie obniżony poziom wody o ok. 1-1.5 m.

8. Liczba stanowisk i obszarów Natura 2000 przypadająca na poszczególne etapy badań:

Tab. 1A. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy badań dla gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* w regionie biogeograficznym **kontynentalnym**, monitoring **skończony**

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba stanowisk gatunku <u>pływak szerokobrzeżek</u> <i>Dytiscus latissimus</i> , monitorowanych w latach	Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych (i nieusuniętych)	Uwagi
2009-2012	2010-2011	27	0	0	0	brak
2015-2018	2016	19	8	0	0	W związku ze zmianą stanu wiedzy o występowaniu pływaka na terenie kraju. Zrezygnowano z 8 stanowisk, gdzie dalsze występowanie tego chrząszcza okazało się mało prawdopodobne lub niemożliwe ze względu na właściwości siedliska.

Tab. 1B. Liczba obszarów Natura 2000 przypadająca na poszczególne etapy badań dla gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* - w regionie biogeograficznym **kontynentalnym**, monitoring **skończony**

W latach (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba obszarów Natura 2000 z gatunkiem <u>pływak szerokobrzeżek</u> <i>Dytiscus latissimus</i> , monitorowanych w latach	Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych (i nieusuniętych)	Uwagi
2009-2012	2010-2011	4	-	-	-	brak
2015-2018	2016	4	-	-	-	brak

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała;

Metodyka opisana w przewodniku monitoringu i zastosowana w pracach w roku 2016 różniła się nieco od wstępnej metodyki zastosowanej w I etapie prac 2010-2011. Zmianie uległy nazwy 5 wskaźników: względna liczebność na względna liczebność imagoes, względna liczebność larw na obecność larw, stopień eutrofizacji wody na trofię zasadniczo bez zmian; drobne zmiany polegały na doprecyzowaniu (uzupełnieniu) opisów.

10. Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów

Nie wykorzystywano.

Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia

Badane stanowiska są rozmieszczone mniej więcej równomiernie na obszarze Polski i reprezentują różnorodne jeziora, które mogą być zasiedlane przez ten gatunek. W poszczególnych regionach kraju zarówno na północy, zachodzie, wschodzie jak i południu znajdują się monitorowane stanowiska pływaka. Podczas monitoringu w 2016 roku osiem stanowisk wcześniej monitorowanych, usunięto z monitoringu zostały ze względu na nikłe prawdopodobieństwo występowania gatunku na ich obszarze (nieodpowiednie warunki siedliskowe). Obecna liczba 19 to prawie wszystkie aktualnie znane i potwierdzone lokalizacje tego gatunku w Polsce, część z nich jest już jednak historyczna. Podsumowując obecną siatkę stanowisk monitoringowych tego gatunku w Polsce należy uznać za prawidłową i reprezentatywną.

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

Tab. 2. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym **kontynentalnym** w różnych okresach badawczych dla gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* – monitoring **skończony**

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ Nazwa parametru	OCENA stanu gatunku <u>pływak szerokobrzeżek</u> <i>Dytiscus latissimus</i> na stanowiskach								Suma monitorowanych stanowisk	
		Liczba stanowisk z daną oceną:									
		FV		U1		U2		XX			
		poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz		
		w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016
Populacja	względna liczebność <u>imagines</u>	-	-	2	2	25	17	-	-	27	19
	względna liczebność larw	-	-	-	-	-	18	27	1	27	19
	Parametr: Populacja	-	-	2	2	6	17	19	-	27	19
Siedlisko gatunku	odczyn pH	10	6	16	12	1	1	-	-	27	19
	<u>powierzchnia i morfologia zbiornika</u>	8	9	18	10	1	-	-	-	27	19
	<u>stopień wykształcenia i bogactwo roślinności wodno-błotnej</u>	11	10	15	9	1	-	-	-	27	19
	<u>trofia wody</u>	13	12	12	6	2	1	-	-	27	19
	typ dna	5	5	21	14	1	-	-	-	27	19
	Parametr: Siedlisko gatunku	6	6	19	12	2	1	-	-	27	19
	Perspektywy ochrony	1	2	11	3	6	2	9	12	27	19
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)		-	-	2	2	6	17	19	-	27	19

Wskaźniki kardynalne:

- względna liczebność imagines
- powierzchnia i morfologia zbiornika
- trofia wody
- stopień wykształcenia i bogactwo roślinności wodno-błotnej

Po I etapie prac zmianie uległy nazwy 5 wskaźników: względna liczebność na względna liczebność imagoes, względna liczebność larw na obecność larw, stopień eutrofizacji wody na trofia wody, rodzaj substratu dennego na typ dna i roślinność wodna na stopień wykształcenia i bogactwo roślinności wodno-błotnej. Waloryzacja wskaźników pozostała zasadniczo bez zmian; drobne zmiany polegały na doprecyzowaniu (uzupełnieniu) opisów.

Tab. 2.A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony, parametrów i wskaźników łącznie tylko na tych stanowiskach, na których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym **kontynentalnym** w różnych okresach badawczych dla gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* - monitoring **skończony**

Nazwa wskaźnika/ parametru/ Stan ochrony	ZMIANY OCEN gatunku <u>pływak szerokobrzeżek</u> <i>Dytiscus latissimus</i>									Suma stanowisk, na których powtarzano badania
	Liczba stanowisk z daną zmianą, w tym rzeczywistą									
	poprawa			pogorszenie			zmiana z oceny XX	zmiana na ocenę XX	brak zmian	
	o 1 stopień	o 2 stopnie (z U2 na FV)	Razem poprawa	o 1 stopień	o 2 stopnie (z FV na U2)	Razem pogorszenie				
<u>względna liczebność imagoes</u>	2	-	2	2	-	2	-	-	15	19
<u>względna liczebność larw</u>	-	-	-	-	-	-	18	-	1	19
Parametr: Populacja	-	-	-	2	-	2	16	-	1	19
<u>odczyn pH</u>	1	-	1	2	1	3	-	-	15	19
<u>powierzchnia i morfologia zbiornika</u>	1	-	1	-	-	-	-	-	18	19
<u>stopień wykształcenia i bogactwo roślinności wodno-błotnej</u>	2	-	2	2	-	2	-	-	15	19
<u>trofia wody</u>	-	-	-	1	-	1	-	-	18	19
<u>typ dna</u>	-	-	-	-	-	-	-	-	19	19
Parametr: Siedlisko gatunku	1	-	1	2	-	2	-	-	16	19
Perspektywy ochrony	2	-	2	2	-	2	-	4	11	19
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)	-	-	-	2	-	2	16	-	1	19
UWAGI: np. podanie informacji o zmianach pozornych	Zmiany ocen pomiędzy ocenami FV, U1 i U2 były to zmiany rzeczywiste, wynikające z określenia poszczególnych parametrów podczas monitoringu w 2016 roku jak liczba osobników, pH, zmiany w roślinności wodnej czy morfologii zbiornika itp. Natomiast zmiany z oceny XX były w większości zmianami pozornymi na skutek dokładniejszego rozpoznania danych wskaźników podczas aktualnego monitoringu. Natomiast zmiana na ocenę XX wskaźnika perspektywy ochrony nastąpiła w przypadkach, kiedy gatunek był wcześniej notowany, a podczas tego monitoringu ponownie go nie stwierdzono, uznano że należy się w powstrzymać od oceny gdyż gatunek może jednak nadal występować na danym terenie, a nie stwierdzenie go jest spowodowane czynnikami losowymi.									

PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

II.A.1 Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym na stanowiskach

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na stanowiskach

Względna liczebność imago: Występowanie gatunku stwierdzono na dwóch stanowiskach z 19 badanych w roku 2016. Były to: J*** B*** i P*** 2 (ocena U1, zaobserwowano odpowiednio 2 osobniki i 1 osobnika). Na pozostałych 17 stanowiskach, gdzie obecności gatunku w tych badaniach nie wykryto, wskaźnik otrzymał ocenę złą U2.

Podczas poprzedniego monitoringu (2010-2011) gatunek stwierdzono również na 2 stanowiskach (badano wtedy 27 stanowisk). Były to J*** G*** i S*** zbiornik 3. W roku 2016 gatunku na tych stanowiskach nie obserwowano.

W sumie na 19 stanowisk badanych powtórnie, są 2 przypadki poprawy oceny (J*** B*** i P*** 2), z U2 na U1 i 2 przypadki pogorszenia oceny (J*** G*** i S*** zbiornik 3), z U1 na U2. Oceny na pozostałych 15 powtórnie badanych stanowiskach są bez zmian. Na żadnym z nich nie stwierdzono gatunku, ani w poprzednim badaniu, ani obecnie. Większość badanych stanowisk to potencjalne stanowiska pływaka. Część z nich położona jest w obszarach, gdzie pływaka stwierdzono na innych stanowiskach (pływak dobrze lata i może przemieszczać się od zbiornika do zbiornika), a część to stanowiska znane z literatury (stanowiska na Śląsku B*** Ż*** 1 i 2, B*** M*** i K***).

Brak stwierdzeń nie musi oznaczać, że gatunek nie występuje na danym stanowisku. Wykazanie pływaka szerokobrzeżka, przy zastosowaniu obecnej metodyki, jest obarczone dużą losowością. W związku z tym proponuje się zmianę sposobu oceny tego wskaźnika (patrz rozdz. V)..

Niemniej jednak, w przypadku stanowisk literaturowych ze Śląska aktualne występowanie pływaka może być rzeczywiście wątpliwe (niezależnie od problemów z jego wykrywalnością). Warunki siedliskowe nie odpowiadają tam już idealnie pływakowi żółtobrzeżkowi; ponadto, chrząszcz ten przesunął ewidentnie swój zasięg na północ. Można rozważyć wykreślenie w przyszłości wymienionych powyżej, śląskich stanowisk z dalszego monitorowania, gdyż pojawienie się w nich tego gatunku jest mało prawdopodobne.

Należy dodać, że część potencjalnych stanowisk pływaka jest stanowiskami monitoringu kreślinka nizinnej. Oba gatunki występują często razem i mają identyczną metodykę odłowu. Sprawdzając więc występowanie jednego gatunku, sprawdza się też występowanie drugiego.

Względna liczebność larw: Występowania larw pływaka nie odnotowano na żadnym stanowisku (ocena U2) lub nie badano tego wskaźnika (ocena XX) w jednym wypadku – J*** B***, gdyż monitoring tego stanowiska prowadzono w okresie, gdy występowania larw tego gatunku nie można się spodziewać. Podczas poprzedniego monitoringu na wszystkich stanowiskach nie badano badano tego wskaźnika, stąd obecnie zmiana z oceny XX na U2. Poza stanowiskiem J*** B***, gdzie pozostawiono ocenę XX z powodu wymienionego powyżej. Wskaźnik ten zgodnie z metodyką monitoringu tego gatunku nie ma znaczenia przy ocenie całłościowej parametru populacji.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na stanowiskach

Odczyn pH: Dla 6 stanowisk z 19 badanych w obecnym monitoringu - odczyn pH był na poziomie właściwym (FV) – J*** B***, B*** B***, J*** Ł***, J*** M***, J*** G***, J*** Ś***. Dla jednego stanowiska był na poziomie złym (U2) – J*** D***, a dla 12 pozostałych na poziomie niezadowolającym (U1).

Na większości (15) z 19 powtórnie badanych stanowisk wskaźnik ten także nie uległ zmianie, w porównaniu z poprzednim monitoringiem. Na jednym: J*** Ś*** uległ on poprawie z U1 na FV, a na trzech pogorszeniu, na dwóch z FV na U1: J*** B*** i J*** B***, a na jednym z FV na U2: J*** D***. W wypadku J*** B*** są to jednak zmiany niewielkie, zaledwie przekroczenia wartości granicznej pH 7.5, utrzymujące się dość blisko tej wartości - pH7.7. W przypadku J*** B*** zmiany są wyraźniejsze, ale o nieznanym przyczynie (pH 8.2), a w przypadku J*** D*** dość znaczne (pH9.3), doszło tu prawdopodobnie do zwapnowania jeziora, jest ono intensywnie użytkowane wędkarstwo.

Powierzchnia i morfologia zbiornika: Podczas monitoringu w 2016 roku wskaźnik ten oceniono na właściwy (FV) dla 9 stanowisk, a niezadowolający (U1) dla 10 stanowisk. Żadne stanowisko nie otrzymało oceny U2 (złą). Na jednym stanowisku – J*** B*** nastąpiło poprawienie wartości wskaźnika z U1 w poprzednim monitoringu, paradoksalnie także ze względu na suszę i obniżenie poziomu wody pojawiło się więcej odpowiadających temu gatunkowi wypłyceń przy brzegach w stosunkowo większym jeziorze. Na pozostałych nie stwierdzono zmiany wskaźnika.

Stopień wykształcenia i bogactwo roślinności wodno-błotnej: Podczas monitoringu w 2016 roku wskaźnik ten oceniono na właściwy (FV) dla 10 stanowisk, a niezadowolający (U1) dla 9 stanowisk. Żadne stanowisko nie otrzymało oceny U2 (zła). Na dwóch stanowiskach nastąpiło pogorszenie tego wskaźnika w stosunku do poprzedniego monitoringu (z FV na U1): J*** G*** (to stanowisko było monitorowane trzeci raz, w 2010 roku ocena U1, w 2011 ocena FV, obecnie U1), ze względu na ze względu na panującą suszę, miejsce wypłycone o najbardziej zróżnicowanej roślinności wodno-błotnej całkowicie wyschło, oraz J*** Ś***, gdzie odnotowano zubożenie różnorodności tego typu roślinności z nieznanymi przyczynami. Na dwóch stanowiskach odnotowano poprawę wskaźnika w porównaniu z poprzednim monitoringiem: J*** B*** i P*** 2, paradoksalnie także ze względu na suszę, tu nastąpiła poprawa, gdyż pojawiło się znacznie więcej miejsc wypłyconych, co sprzyjało powstaniu bardziej różnorodnych mikrosiedlisk dla roślinności wodno-błotnej. Na pozostałych nie stwierdzono zmiany wskaźnika.

Trofia wody: Podczas monitoringu w 2016 roku trofię wody oceniono jako właściwą na 12 stanowiskach, a niezadowolającą na 6 stanowisk. Na jednym natomiast jako złą (U2) (B*** M***), ze względu na zaawansowanie postępującego przeżyźnienia zbiornika, stosunku do poprzedniej kontroli widać wyraźnie zwiększenie jego trofii spowodowane intensywnym użytkowaniem wędkarskim (m.in. stosowanie zanęt). Woda była mętna o kolorze zielonkawym. Był to jedyny przypadek, gdzie ocena zmieniła się z U1 na U2 w porównaniu z poprzednim monitoringiem. Na pozostałych nie stwierdzono zmiany wskaźnika.

Typ dna: Podczas monitoringu w 2016 roku wskaźnik ten oceniono na właściwy (FV) dla 5 stanowisk: J*** B***, J*** B***, B*** B***, J*** G***, J*** Ś***, a niezadowolający (U1) dla pozostałych 14 stanowisk. Ocena niezadowolająca wynikała głównie z zalegającego na dnie osadu organicznego, gnijącej roślinności, zamulenia. Dla wszystkich powtórnie badanych stanowisk ocena wskaźnika nie zmieniła się w stosunku do poprzedniego monitoringu.

3. Stan i zmiany w czasie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla gatunku na stanowiskach

Podczas monitoringu w 2016 roku oddziaływań na 8 stanowiskach ich nie zidentyfikowano, ale nie ma pewności, że faktycznie nie występują (U - nieznane zagrożenie lub nacisk): B*** B***, J*** D***, J*** Ł***, J*** M***, S*** zbiornik 1, S*** zbiornik 3, J*** S***, J*** Ś***. Na pozostałych 11 stanowiskach stwierdzono 6 oddziaływań wszystkie były negatywne. Pięć z nich było jednak notowane tylko na pojedynczych stanowiskach. Na największej liczbie stanowisk (8) stwierdzono oddziaływanie ze strony wędkarstwa (F02.03) o słabym (4 stanowiska), średnim (3 stanowiska) i dużym (1 stanowisko) natężeniu, polegający na możliwości eutrofizacji wody zbiorników przez nadmiernie wrzucanie zanęt, przebudowę brzegów zbiornika, czyszczenie z szuwarów lub wapnowanie.

W poprzednim etapie monitoringu zidentyfikowano 9 oddziaływań, pięć z nich: E03 odpady, ścieki, F04 pozyskiwanie / usuwanie roślin lądowych – ogólnie, H01 Zanieczyszczenie wód powierzchniowych (limnicznych, lądowych, morskich i słonawych), A07 stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych i A08 nawożenie nie były zidentyfikowane gdyż stanowiska na, których je stwierdzono nie były ponownie monitorowane. W trakcie monitoringu 2016 roku zidentyfikowano nowe oddziaływania na poszczególnych stanowiskach, oddziaływania te pojawiły się na skutek anomalii klimatycznej w latach 2015-2016 – suszy, co mocno wpłynęło na poszczególne stanowiska i znalazło to też odzwierciedlenie w podanych oddziaływaniach. Podczas poprzednich monitoringów gdy nie stwierdzano oddziaływań, nie wpisywano nic. Podczas obecnego monitoringu w takich wypadkach podawano że zagrożenie lub nacisk jest nieznane lub jego brak.

Na stanowiskach gdzie monitoring był powtórnie wykonywany, zidentyfikowano nowe, negatywne oddziaływania, były to nowe oddziaływania, których nie stwierdzono podczas poprzednich monitoringów. Te oddziaływania w roku 2016 były następujące, o charakterze naturalnym: M01.02 susze i zmniejszenie opadów – J*** G*** (intensywność B), K02 ewolucja biocenotyczna, sukcesja – J*** B*** (intensywność C). O charakterze antropogenicznym: F02.03 wędkarstwo: J*** B*** (intensywność C), J*** B*** (intensywność C), P*** 2 (intensywność C), B*** Ż*** 2 (intensywność B), J*** D*** (intensywność A). Na sześciu stanowiskach oddziaływania negatywne w 2016 roku było zidentyfikowane te same co w roku 2010 lub 2011, podczas poprzedniego monitoringu: wędkarstwo – S*** zbiornik 2 (intensywność C w 2016, intensywność A w 2011), uznano że intensywność była znacznie mniejsza niż oceniono to poprzednim razem, J*** B*** (intensywność B w 2016, intensywność A w 2010), uznano że intensywność była znacznie mniejsza niż oceniono to poprzednim razem; E03.04 Inne odpady – J*** B*** (intensywność B w 2016, intensywność A w 2010), uznano że intensywność była znacznie mniejsza niż oceniono to poprzednim razem; E02.02 składowisko przemysłowe – B*** Ż*** 1 (intensywność B w 2016 i 2010), B*** Ż*** 2 (intensywność A w 2016 i 2010, z tym że w 2010 roku wpływ oceniono na nieznany, a obecnie uznano za negatywny); C01.04.02 górnictwo podziemne – B*** M*** (intensywność B w 2016 i 2010, z tym że w 2010 roku oddziaływanie to zaklasyfikowano jako „kopalnie”).

4. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla gatunku na stanowiskach.

Podczas monitoringu w 2016 na 7 stanowiskach nie zidentyfikowano zagrożeń, ale brak pewności, że zagrożeń rzeczywiście nie ma (kat. U – zagrożenia nieznane) B*** B***, J*** D***, J*** Ł***, J*** M***, S*** zbiornik 1, J*** S***, J*** Ś***. Na pozostałych 12 stwierdzono 9 zagrożeń. Większość z nich była notowana na pojedynczych (1-2) stanowiskach. Na największej liczbie stanowisk (8) stwierdzono zagrożenie o silnej i średniej intensywności ze strony wędkarstwa (F02.03), poprzez wrzucanie zanęt, co może doprowadzić do przeżyźnienia zbiornika. Na 3 stanowiskach przewiduje się zagrożenie ze strony dróg i autostrad (D01.02), o silnej intensywności, jeżeli będą sypane w zimie solą, co może powodować spływ jej do zbiorników i ich zasolenie.

Podczas monitoringu w 2016 roku zidentyfikowano więcej zagrożeń na poszczególnych stanowiskach niż podczas poprzedniego monitoringu (7).

Na stanowiskach gdzie monitoring był powtórnie wykonywany, zidentyfikowano nowe, negatywne zagrożenia, były to nowe zagrożenia, których nie stwierdzono podczas poprzednich monitoringu. Te zagrożenia w roku 2016 były następujące, o charakterze naturalnym: K02 ewolucja biocenotyczna, sukcesja – J*** B*** (intensywność B); o charakterze antropogenicznym: F02.03 wędkarstwo – J*** B*** (intensywność B), J*** B*** (intensywność B), P*** 2 (intensywność B), B*** Ż*** (intensywność B), J*** D*** (intensywność A). Na następujących stanowiskach zagrożenia negatywne w 2016 roku były zidentyfikowane te same co w roku 2011 lub 2010, podczas poprzedniego monitoringu: S*** zbiornik 2 – wędkarstwo (intensywność A w 2016 i 2011), stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych oraz nawożenie /nawozy sztuczne/ (intensywność A w 2016 i 2011) (intensywność A w 2016 i 2011); J*** B*** - wędkarstwo (intensywność B w 2016, intensywność A w 2010) i inne odpady (intensywność B w 2016, intensywność A w 2010); K*** - wędkarstwo (intensywność B w 2016 i 2010), J*** B*** – drogi i autostrady (intensywność A w 2016 i 2010), J*** B*** – drogi i autostrady (intensywność A w 2016 i 2010); P*** 2 – drogi i autostrady (intensywność A w 2016 i 2010); J*** G*** – inne typy zabudowy (intensywność A w 2016, 2011 i 2010); S*** zbiornik 3 - biocydów, hormonów i substancji chemicznych (intensywność A w 2016 i 2011) i nawożenie /nawozy sztuczne/ (intensywność A w 2016 i 2011); B*** Ż*** 1 - górnictwo podziemne (intensywność B w 2016, intensywność A w 2010, z tym że w 2010 roku to oddziaływanie było określone jako „kopalnie”); B*** M*** - górnictwo podziemne (intensywność C w 2016 i 2010, z tym że w 2010 roku to oddziaływanie było określone jako „kopalnie”); B*** Ż*** 2 – kopalnie (intensywność A w 2016 i 2010).

II.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym - na stanowiskach

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacji na stanowiskach

Stan populacji jest, według Podręcznika Monitoringu, w prostej linii pochodną wskaźnika względna liczebność imago i jego ocena jest identyczna z oceną tego wskaźnika, nie ma na niego wpływu względna liczebność larw. W związku z tym ocena stanu populacji jest taka sama jak wskaźnika względna liczebność.

Występowanie gatunku stwierdzono na dwóch stanowiskach z 19 badanych w roku 2016. Były to: J*** B*** i P*** 2 (ocena U1, zaobserwowano odpowiedni 2 osobniki i 1 osobnika). Na pozostałych 17 stanowiskach, gdzie obecności gatunku w tych badaniach nie wykryto wskaźnik otrzymał ocenę złą U2.

Podczas poprzedniego monitoringu (2010-2011) gatunek stwierdzono również na 2 stanowiskach (badano wtedy 27 stanowisk). Były to J*** G*** i S*** zbiornik 3. Nie zaobserwowano ich powtórnie w 2016 roku. Na obu stanowiskach, gdzie stwierdzono go w 2016 roku, były to nowe stwierdzenia, nie był obecny podczas poprzednich badań monitoringowych (2010-2011).

W porównaniu z poprzednim monitoringiem uporządkowano kwestię oceny parametru w sytuacji, gdy na stanowisku nie stwierdzono gatunku. W poprzednim etapie prac w takiej sytuacji przyznawano ocenę XX. Obecnie, zgodnie z waloryzacją w przewodniku, w takiej sytuacji wystawiano ocenę U2.

Uzyskane wyniki zdają się wskazywać na zły stan populacji w regionie. Niemniej gatunek jest trudno wykrywalny i proponuje się pewne zmiany w sposobie waloryzacji wskaźnika stanu populacji (patrz rozdz. V).

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedliska gatunku na stanowiskach

Podczas monitoringu w 2016 roku parametr ten - po uwzględnieniu ocen poszczególnych wskaźników - określono jako właściwy FV dla 6 stanowisk: J*** B***, J*** B***, B*** B***, J*** D***, J*** Ł***, J*** M***, a niezadowolający dla 12 stanowisk. Jedno stanowisko otrzymało ocenę U2 (złą): B*** M***, uzyskał on aż ocenę U2 dla wskaźnika kardynalnego trofia wody a wszystkie pozostałe wskaźniki oceniono na U1, przezroczystość wody, zakwit glonów, wskazują tam na zaawansowaną eutrofię siedliska. O niezadowolających (U1) ocenach stanu siedliska na stanowiskach pływaka decydowały głównie wskaźniki: typ dna oraz powierzchnia i morfologia zbiornika.

W poprzednim etapie prac, rozkład ocen stanu siedliska kształtował się podobnie (6 FV, 19 U1, 2 U2), więcej było ocen U1 i U2 lecz część z tych stanowisk wykreślono z monitoringu.

Porównanie wyników 2 etapów monitoringu dla 19 stanowisk badanych dwukrotnie wykazało, że na 16 stanowiskach oceny parametru nie zmieniły się. Na jednym stanowisku doszło do poprawy oceny siedliska z U1 na FV: J*** B***. Na dwóch stanowiskach doszło do pogorszenia stanu siedliska w porównaniu z poprzednim monitoringiem (spadek ocen z FV na U1 i z U1 na U2), w J*** G*** w związku z panującą suszą, a na stanowisku B*** M*** w związku z użytkowaniem wędkarskim (m.in. stosowanie zanęt), do pogorszenia trofii wody.

Generalnie więc, stan siedlisk gatunku jest całkiem niezły i nie można wiązać złego stanu populacji z ich jakością.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektyw ochrony gatunku na stanowiskach

Podczas monitoringu w 2016 roku perspektywy ochrony oceniono jako właściwe zaledwie dla 2 stanowisk: J*** B*** i P*** 2. Są to wszystko stanowiska, gdzie stwierdzono obecność gatunku i nie stwierdzono istotnych dla niego oddziaływań i zagrożeń. Na trzech stanowiskach określono perspektywy jako niezadowolające U1 (B*** Ż*** 1, B*** Ż*** 2, K***) i na dwóch, jako złe U2 (J*** D***, B*** M***). W przypadku 12 pozostałych stanowisk perspektywy są niejasne (XX).

W poprzednim etapie prac, perspektywy ochrony pływaka oceniano następująco: mniej było ocen dobrych FV (1), więcej niezadowolających U1 (11), więcej złych U2 (6) oraz zdecydowanie mniej ocen niepewnych XX (9). Należy jednak wziąć pod uwagę, że aż 8 najgorzej ocenionych stanowisk nie było ponownie badanych.

Porównanie wyników 2 etapów monitoringu dla 19 stanowisk badanych dwukrotnie wykazało, że na 8 stanowiskach nie zaszły zmiany pod względem oceny perspektyw, na 2 stanowiskach perspektywy oceniono jako lepsze (z U1 na FV - jeden przypadek i z U2 na U1 - jeden przypadek), na 2 stanowiskach perspektywy oceniono jako gorsze (z U1 na U2), a na 4 do zmiany oceny na XX z U1. W związku ze stwierdzeniem gatunku na stanowisku P*** 2 i nie wykryciu istotnych zagrożeń, nastąpiła zmiana oceny z U1 na FV w porównaniu z poprzednim monitoringiem. Ocena niezadowolająca dla 1 stanowiska: B*** Ż*** 1 poprzednio ocenionego na U2, ze względu na postępującą likwidację hałdy co daje nadzieję, że w przyszłości po rekultywacji terenu zostanie wyeliminowany jej wpływ na zbiornik. Pogorszenie na ocenę U2 nastąpiło na stanowiskach J*** D***, B*** M***, w pierwszym przypadku ze względu na zwapnowanie jeziora i silny wzrost jego pH, a w drugim wypadku silne przeżyźnienie w wyniku intensywnego użytkowania wędkarskiego. Na wszystkich pozostałych stanowiskach perspektywy ochrony oceniono na nieznanie, w tych

wypadkach albo gatunek wcześniej występował a obecnie nie udało się go odnaleźć, a parametry siedliska nie uległy drastycznej zmianie, lub gatunek nigdy niestwierdzony ale stan siedliska nie wyklucza jego występowania. W związku z tym zmieniono w czterech wypadkach poprzednią ocenę U1 na XX.

Generalnie, wyniki monitoringu wskazują na niejasne perspektywy ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: brak stwierdzeń na większości stanowisk, ale siedliska stosunkowo nieźle zachowane i nie zidentyfikowano też istotnych oddziaływań i zagrożeń. Dla dużej części stanowisk w ogóle ich nie wykazano.

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie na stanowiskach

Ocena stanu ochrony gatunku opiera się na ocenie powyższych 3 parametrów. Jeśli na danym stanowisku gatunek wystąpił, a jego siedlisko i perspektywy ochrony oceniono jako właściwe, stanowiska te otrzymały ocenę ogólną U1, gdyż była to najniższa ocena wystawiona za parametr populacja. Były to następujące 2 stanowiska: J*** B*** i P*** 2. Na nich gatunek utrzymuje się, siedlisko jest odpowiednie, nie stwierdzono zagrożeń lub są one niewielkie, nie powinny zagrozić występowaniu gatunku. Wszystkie pozostałe stanowiska ze względu na niestwierdzenie występowania pływaka na ich terenie podczas obecnego monitoringu otrzymały ocenę U2. Porównanie wyników 2 etapów monitoringu dla 19 stanowisk badanych dwukrotnie wykazało, że na 1 stanowisku nie zaszły zmiany pod względem oceny ogólnej (B*** Ż*** 1), na 2 stanowiskach stan ogólny oceniono jako gorszy niż poprzednio: J*** G***, S*** zbiornik 3 (poprzednio U1, gdyż gatunek wystąpił na tych stanowiskach, obecnie nie stwierdzony). Na pozostałych 16 stanowiskach nastąpiła zmiana z oceny XX na konkretną ocenę. Na J*** B*** i P*** 2 gatunek wystąpił, zmiana oceny na U1. Na pozostałych stanowiskach o ocenie XX w poprzednim monitoringu skorygowano tylko ocenę na U2 (gatunku nie stwierdzono).

Na podstawie wyników monitoringu stan gatunku w regionie należałoby określić jako zły, za co odpowiadają oceny stanu populacji, a precyzyjniej – brak stwierdzeń gatunku na większości stanowisk. Niemniej jednak taki obraz sytuacji gatunku może być zafałszowany z uwagi na problemy z jego wykrywaniem, co należy mieć na uwadze przy wykorzystaniu wyników monitoringu do oceny stanu gatunku w raporcie do Komisji Europejskiej.

II.B. POZOSTAŁE TABELI NA POZIOMIE STANOWISKO

Tab. 3. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym **kontynentalnym** dla gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* - monitoring **skończony**

Lp.	KOD OBSZARU Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo (kraina geograficzna)	Id stano- wiska	Nazwa stanowiska	OCENY gatunku pływak szerokobrzeżek <i>Dytiscus latissimus</i> na poszczególnych stanowiskach*							
						Populacja		Siedlisko gatunku		Perspektywy ochrony		Stan ochrony (ocena ogólna)	
						poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz
						w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016
1.			opolskie (Pradolina Wrocławska)	1813	K***	XX	U2	U1	U1	U1	U1	XX	U2
2.			opolskie (Kotlina Raciborska)	1955	Ł***	U2	-	U1	-	U2	-	U2	-
3.			pomorskie (Bory Tucholskie)	3694	J*** M*** S***	U2	-	U2	-	U2	-	U2	-
4.			pomorskie (Pojezierze Iławskie)	3689	J*** M***	U2	-	U2	-	U2	-	U2	-
5.			pomorskie (Bory Tucholskie)	3690	J*** S***	XX	U2	U1	U1	XX	XX	XX	U2
6.			pomorskie (Bory Tucholskie)	3695	J*** Ś***	XX	U2	U1	U1	XX	XX	XX	U2
7.			pomorskie (Pojezierze Kaszubskie)	2476	S*** zbiornik2	XX	U2	U1	U1	XX	XX	XX	
8.			pomorskie (Pojezierze Kaszubskie)	2477	S*** zbiornik3	U1	U2	U1	U1	U1	XX	U1	U2
9.			pomorskie (Pojezierze Kaszubskie)	2482	S*** zbiornik5	XX	-	U1	-	U1	-	XX	
10.			śląskie (Wyżyna Katowicka)	1971	B*** Ż*** 1	U2	U2	U1	U1	U2	U1	U2	U2
11.			śląskie (Wyżyna Katowicka)	1982	B*** Ż*** 2	XX	U2	U1	U1	U1	U1	XX	U2

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2015-2016

Lp.	KOD OBSZARU Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo (kraina geograficzna)	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	OCENY gatunku pływak szerokobrzeżek <i>Dytiscus latissimus</i> na poszczególnych stanowiskach*							
						Populacja		Siedlisko gatunku		Perspektywy ochrony		Stan ochrony (ocena ogólna)	
						poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz
						w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016
12.			śląskie (Wyżyna Katowicka)	1956	B*** 1	U2	-	U1	-	U2	-	U2	-
13.			śląskie (Wyżyna Katowicka)	1958	B*** 2	U2	-	U1	-	U2	-	U2	-
14.			śląskie (Wyżyna Katowicka)	1983	B*** M***	XX	U2	U1	U2	U1	U2	XX	U2
15.			warmińsko-mazurskie (Pojezierze Iławskie)	3686	J*** S***	XX	-	U1	-	XX	-	XX	-
16.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2483	J*** B***	XX	U1	FV	FV	FV	FV	XX	U1
17.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2478	J*** B***	XX	U2	U1	FV	U1	XX	XX	U2
18.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2480	J*** D***	XX	U2	U1	U1	U1	U2	XX	U2
19.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2479	P*** 2	XX	U1	U1	U1	U1	FV	XX	
20.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2484	P*** 5	XX	-	U1	-	U1	-	XX	
21.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	3706	B*** B***	XX	U2	FV	FV	XX	XX	XX	U2
22.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	3705	J**** D***	XX	U2	FV	FV	XX	XX	XX	U2
23.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	3703	J*** Ł***	XX	U2	FV	FV	XX	XX	XX	U2
24.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	3704	J*** M***	XX	U2	FV	FV	XX	XX	XX	U2
25.	PLH300010	Ostoja Wielkopolska	wielkopolskie	2490	J*** B***	XX	U2	U1	U1	U1	XX	XX	U2
26.	PLH220086	Szumleś	pomorskie	2481	J*** G***	U1	U2	FV	U1	U1	XX	U1	U2
27.	PLH220086	Szumleś	pomorskie	2475	S*** zbiornik1	XX	U2	U1	U1	XX	XX	XX	
Suma poszczególnych ocen stanowisk					FV	-	-	6	6	1	2	-	-
					U1	2	2	19	12	11	3	2	2
					U2	6	17	2	1	6	2	6	17
					XX	19	-	-	-	9	12	19	-

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2015-2016

Lp.	KOD OBSZARU Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo (kraina geograficzna)	Id stano- wiska	Nazwa stanowiska	OCENY gatunku <u>plywak szerokobrzeżek</u> <i>Dytiscus latissimus</i> na poszczególnych stanowiskach*							
						Populacja		Siedlisko gatunku		Perspektywy ochrony		Stan ochrony (ocena ogólna)	
						poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz
						w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016
RAZEM liczba ocenianych stanowisk/ ocen						27	19	27	19	27	19	27	19
UWAGI: W badaniach w 2016 r. zrezygnowano z monitoringu 8 stanowisk, gdzie dalsze wstępowanie tego chrząszcza okazało się mało prawdopodobne lub niemożliwe ze względu na właściwości siedliska. Za wyjątkiem jednego, wszystkie były położone poza obszarami sieci Natura 2000.													

* Brak oceny oznacza, że stanowisko nie było monitorowane w danym roku/okresie.

Wyróżnienie różnic w ocenach: Kolorem zielonym wyróżniono zmianę oceny z niższej na wyższą, kolorem żółtym – zmianę oceny z wyższej na niższą, a szarym zmianę konkretnej oceny na ocenę XX lub odwrotnie.

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 6. Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym **kontynentalnym** w różnych okresach badawczych dla gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* - monitoring **skończony**

Nazwa parametru/ Stan ochrony	Nazwa wskaźnika/ parametru	OCENA stanu gatunku <u>pływak szerokobrzeżek <i>Dytiscus latissimus</i></u>								Suma obszarów Natura 2000	
		Liczba obszarów Natura 2000 z daną oceną:									
		FV		U1		U2		XX			
		poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz
		w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016
Populacja	<u>względna liczebność imagoes</u>	1	1	-	-	3	3	-	-	4	4
	względna liczebność larw	-	-	-	-	-	-	4	4	4	4
	Parametr: Populacja	1	1	-	-	-	3	3	-	4	4
Siedlisko gatunku	odczyn pH	4	1	-	3	-	-	-	-	4	4
	<u>powierzchnia i morfologia zbiornika</u>	4	4	-	-	-	-	-	-	4	4
	<u>stopień wykształcenia i bogactwo roślinności wodno-błotnej</u>	3	3	1	1	-	-	-	-	4	4
	<u>trofia wody</u>	4	4	-	-	-	-	-	-	4	4
	typ dna	3	3	-	1	1		-	-	4	4
	Parametr: Siedlisko gatunku	3	3	1	1	-	-	-	-	4	4
	Perspektywy ochrony	2	1	1	-	-	-	1	3	4	4
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)		1	1	-	-	-	3	3	-	4	4

Wskaźniki kardynalne:

- względna liczebność imagoes
- powierzchnia i morfologia zbiornika
- trofia wody
- stopień wykształcenia i bogactwo roślinności wodno-błotnej

Po I etapie prac zmianie uległy nazwy 5 wskaźników: względna liczebność na względna liczebność imago, względna liczebność larw na obecność larw, stopień eutrofizacji wody na trofia wody, rodzaj substratu dennego na typ dna i roślinność wodna na stopień wykształcenia i bogactwo roślinności wodno-błotnej. Waloryzacja wskaźników pozostała zasadniczo bez zmian; drobne zmiany polegały na doprecyzowaniu (uzupełnieniu) opisów.

Tab. 6A. Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym kontynentalnym w różnych okresach badawczych dla gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* - monitoring **skończony**

Nazwa parametru /Stan ochrony	ZMIANY OCEN gatunku <u>pływak szerokobrzeżek</u> <i>Dytiscus latissimus</i>									Suma obszarów Natura 2000, których monitoring powtarzano
	Liczba obszarów Natura 2000 z daną zmianą, w tym rzeczywistą									
	poprawa			pogorszenie			Zmiana z oceny XX	Zmiana na ocenę XX	Brak zmian	
	o 1 stopień	o 2 stopnie	Razem	o 1 stopień	o 2 stopnie	Razem				
Parametr: Populacja	-	-	-	-	1	1	3	-	-	4
Parametr: Siedlisko gatunku	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4
Perspektywy ochrony	-	-	-	-	-	-	-	2	2	4
STAN OCHRONY (Ocena ogólna)	-	-	-	-	1	1	3	-	-	4
UWAGI: np. podanie informacji o zmianach pozornych	Zmiany ocen pomiędzy ocenami FV, U1 i U2 były to zmiany rzeczywiste, wynikające z określenia poszczególnych parametrów podczas monitoringu w 2016 roku jak liczba osobników, pH, zmiany w roślinności wodnej czy morfologii zbiornika itp. Natomiast zmiany z oceny XX były w większości zmianami pozornymi na skutek dokładniejszego rozpoznania danych wskaźników podczas aktualnego monitoringu. Natomiast zmiana na ocenę XX wskaźnika perspektywy ochrony nastąpiła w przypadkach, kiedy gatunek był wcześniej notowany, a podczas tego monitoringu ponownie go nie stwierdzono, uznano że należy się w powstrzymać od oceny gdyż gatunek może jednak nadal występować na danym terenie, a nie stwierdzenie go jest spowodowane czynnikami losowymi.									

OMÓWIENIE I PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Oceny wskaźników i parametrów stanu ochrony gatunku na obszarach Natura 2000, wynikające z monitoringu stanowisk są ocenami eksperckimi, z uwzględnieniem wyników monitoringu i wiedzy wykonawców.

III.A.1. Wskaźniki stanu ochrony, aktualne oddziaływania i przewidywane zagrożenia w regionie biogeograficznym kontynentalnym

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników populacji na obszarach Natura 2000

Względna liczebność imago

Stanowiska gatunku badane w 2016 r. położone były na 4 obszarach Natura 2000. Występowanie gatunku stwierdzono na jednym obszarze: Dolina Piławy gdzie odnotowano 3 osobniki – ocena FV. Na pozostałych trzech obszarach: Ostoja Poleska, Ostoja wielkopolska i Szumleś nie stwierdzono osobników tego gatunku - ocena U2. Ocena wskaźnika poprawiła się w porównaniu z poprzednim monitoringiem na obszarze Dolina Piławy (poprzednia ocena U2, obecnie FV, gdyż odnotowano występowanie pływaka). Pogorszeniu uległa natomiast ocena obszarze Szumleś gdzie nie stwierdzono gatunku w 2016 roku, a w poprzednim monitoringu stwierdzono występowanie pływaka w 2011 roku (ocena FV). Na dwóch pozostałych obszarach nie stwierdzono występowania gatunku, w poprzednim monitoringu jak i obecnie.

Względna liczebność larw

Występowania larw pływaka nie odnotowano na trzech badanych obszarach (ocena U2): Dolina Piławy, Ostoja Poleska, Szumleś. W jednym wypadku – Ostoja Wielkopolska, nie badano tego wskaźnika ze względu na monitoring tego stanowiska w okresie nie występowania larw tego gatunku. Podczas poprzedniego monitoringu na wszystkich obszarach nie badano tego wskaźnika, stąd obecnie zmiana z oceny XX na U2. Poza obszarem Ostoja Wielkopolska gdzie pozostawiono ocenę XX z powodu wymienionego powyżej. Wskaźnik ten zgodnie z metodyką monitoringu tego gatunku nie ma znaczenia przy ocenie całłościowej parametru populacji.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników siedliska gatunku na obszarach Natura 2000**Odczyn pH**

Podczas monitoringu w 2016 roku odczyn pH oceniono jako właściwy FV dla jednego obszaru: Ostoja Poleska, a niezadowalający dla pozostałych trzech obszarów: Dolina Piławy, Ostoja Wielkopolska i Szumleś. Dla obszaru Ostoja Poleska ocena tego wskaźnika w porównaniu z poprzednim monitoringiem nie zmieniła się. Natomiast na trzech Dolina Piławy, Ostoja Wielkopolska i Szumleś uległa pogorszeniu ze względu na przekroczenie zakresu pH przez niektóre zbiorniki w dół lub w górę i przekroczyła zakres dla oceny FV, przyczyny zmian pH w poszczególnych zbiornikach na tych obszarach nie są znane, poza jednym zbiornikiem na obszarze Dolina Piławy, gdzie prawdopodobnie nastąpiło jego zwapnowanie.

Powierzchnia i morfologia zbiornika

Podczas monitoringu w 2016 roku wskaźnik ten otrzymał ocenę właściwy FV dla wszystkich czterech obszarów: Ostoja Dolina Piławy, Ostoja Poleska, Ostoja Wielkopolska, Szumleś. Nie zmienił się on także w porównaniu z poprzednim monitoringiem.

Stopień wykształcenia i bogactwo roślinności wodno-błotnej

Podczas monitoringu w 2016 roku wskaźnik ten oceniono jako właściwy FV dla trzech obszarów: Dolina Piławy, Ostoja Poleska, Szumleś, niezadowalający dla jednego obszaru: Ostoja Wielkopolska. Na wszystkich czterech obszarach nie zmienił się on w porównaniu z poprzednim monitoringiem.

Trofia wody

Podczas monitoringu w 2016 roku wskaźnik ten otrzymał ocenę właściwy FV dla wszystkich czterech obszarów: Ostoja Dolina Piławy, Ostoja Poleska, Ostoja Wielkopolska, Szumleś, Szumleś. Nie zmienił się on także w porównaniu z poprzednim monitoringiem.

Typ dna

Podczas monitoringu w 2016 roku wskaźnik ten oceniono jako właściwy FV dla trzech obszarów: Dolina Piławy, Ostoja Poleska, Szumleś, nie zmienił się on także w porównaniu z poprzednim monitoringiem. Jako niezadowalający natomiast wskaźnik ten oceniono dla jednego obszaru: Ostoja Wielkopolska. W tym przypadku jednak, uznano że nastąpiła poprawa tego wskaźnika w porównaniu z poprzednim monitoringiem (ocena U2 w 2010 roku). Dno zbiornika było nadal muliste, jednak nie było czułości siarkowodoru pochodzącego z rozkładu szczątków organicznych.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla gatunku na obszarach Natura 2000

Podczas monitoringu w 2016 roku zidentyfikowano pięć oddziaływań na badanych obszarach Natura 2000, wszystkie poza jednym (wędkarstwo) to nowe oddziaływania. Trzy z nich to zagrożenia naturalne, głównie związane z sukcesją, eutrofizacją i panującą od dwóch lat suszą. Dla Ostoi Poleskiej jest to K01.03 wyschnięcie (intensywność B). Dla Ostoi Wielkopolskiej jest to K02 ewolucja biocenotyczna, sukcesja (intensywność C). Dla Szumlesia jest to M01.02 susze i zmniejszenie opadów (intensywność B). Wszystkie wymienione oddziaływania są po raz pierwszy stwierdzone dla tych obszarów w aktualnym monitoringu. Pozostałe stwierdzone oddziaływania to F02.03 wędkarstwo w Dolinie Piławy (intensywność B), oddziaływanie nowo stwierdzone w aktualnym monitoringu oraz E03.04 inne odpady w Ostoi Wielkopolskiej, oddziaływanie także nowo stwierdzone w aktualnym monitoringu. Dla trzech obszarów nie było wcześniej odnotowanych żadnych oddziaływań. Na obszarze Szumleś w poprzednich latach monitoringu odnotowano oddziaływania, w roku 2011 było to wędkarstwo, nie stwierdzono tego oddziaływania w aktualnym monitoringu, w roku 2010 dla tego obszaru nie zidentyfikowano żadnych oddziaływań.

Generalnie podczas monitoringu w 2016 roku zidentyfikowano więcej nowych oddziaływań na poszczególnych stanowiskach położonych w omawianych obszarach niż podczas poprzedniego monitoringu, wiele z tych oddziaływań pojawiło się na skutek anomalii klimatycznej w latach 2015-2016 – suszy, co mocno wpłynęło na poszczególne stanowiska i znalazło to też odzwierciedlenie w podanych oddziaływaniach. Podczas poprzednich monitoringuów gdy nie stwierdzano oddziaływań, nie wpisywano nic. Podczas obecnego monitoringu w takich wypadkach podawano że zagrożenie lub nacisk jest nieznane lub jego brak, lecz takiego przypadku w oddziaływaniach na obszarach Natura 2000 nie było.

4. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla gatunku na obszarach Natura 2000

Podczas monitoringu w 2016 roku zidentyfikowano sześć przewidywanych zagrożeń na badanych obszarach Natura 2000, dwa to nowe zagrożenia. Dwa z nich to zagrożenia naturalne, głównie związane z sukcesją, eutrofizacją i panującą od dwóch lat suszą. Dla Ostoi Poleskiej jest to K01.03 wyschnięcie (intensywność B). Dla Ostoi Wielkopolskiej jest to K02 ewolucja biocenotyczna, sukcesja (intensywność C). Wszystkie wymienione zagrożenia są po raz pierwszy wykazane dla tych obszarów w aktualnym monitoringu. Pozostałe przewidywane zagrożenia są pochodzenia antropogenicznego. F02.03 wędkarstwo w Dolinie Piławy (intensywność C), zagrożenie nowo stwierdzone w aktualnym monitoringu oraz w tym samym obszarze D01.02 drogi i autostrady (intensywność A), stwierdzone także w poprzednim monitoringu (intensywność ta sama). W Ostoi Wielkopolskiej E03.04 inne odpady (intensywność B w 2016 roku, intensywność A w 2010 roku) oraz F02.03 wędkarstwo (intensywność B w 2016 roku, intensywność A w 2010 roku). W ostoi Szumleś E01.04 inne typy zabudowy (intensywność A podczas wszystkich lat monitoringu, 2016, 2011 i 2010). Dwóch zagrożeń nie zidentyfikowano podczas monitoringu w 2016 roku, były to: stosowanie biocydów, hormonów i substancji chemicznych (intensywność A) i nawożenie /nawozy sztuczne/ (intensywność A), oba te zagrożenia zidentyfikowano dla obszaru Szumleś tylko w roku 2011.

Generalnie, podczas monitoringu w 2016 roku zidentyfikowano dwa nowe zagrożenia, 4 powtórzyły się, a dwóch nie zidentyfikowano ponownie.

III.A.2. Stan ochrony i jego parametry w regionie biogeograficznym kontynentalnym - na obszarach Natura 2000

1. Stan i zmiany w czasie parametru populacji na obszarach Natura 2000

Ocena stanu populacji według Podręcznika Monitoringu odpowiada ocenie wskaźnika względną liczebność imago. Występowanie gatunku stwierdzono na jednym obszarze: Dolina Piławy gdzie gatunek odnotowano na dwóch stanowiskach; w sumie 3 osobniki (ocena FV). Na pozostałych trzech obszarach: Ostoja Poleska, Ostoja wielkopolska i Szumleś nie stwierdzono osobników tego gatunku - ocena U2. Ocena stanu populacji na obszarze Dolina Piławy poprawiła się w porównaniu z poprzednim monitoringiem; poprzednio nie odnotowano pływaka na żadnym z 5 badanych stanowisk (ocena U2), obecnie stwierdzono jego obecność na 2 stanowiskach (ocena FV). Pogorszeniu uległa natomiast ocena dla obszaru Szumleś, gdzie nie stwierdzono gatunku w 2016 roku, a w poprzednim monitoringu stwierdzono występowanie pływaka (w 2011 roku była ocena FV). Na dwóch pozostałych obszarach nie stwierdzono występowania gatunku, zarówno w poprzednim monitoringu, jak i w obecnym.

2. Stan i zmiany w czasie parametru siedlisk gatunku na obszarach Natura 2000

Podczas monitoringu w 2016 roku parametr ten po uwzględnieniu poszczególnych wskaźników, oceniono na właściwy FV dla trzech obszarów: Dolina Piławy, Ostoja Poleska, Szumleś, a niezadowolający dla jednego obszaru: Ostoja Wielkopolska. Na wszystkich czterech obszarach nie zmienił się on w porównaniu z poprzednim monitoringiem.

3. Stan i zmiany w czasie parametru perspektyw ochrony gatunku na obszarach Natura 2000

Podczas monitoringu w 2016 roku parametr ten oceniono na właściwy FV dla jednego obszaru: Dolina Piławy, jest to obszar gdzie gatunek wystąpił i nie stwierdzono istotnych dla niego zagrożeń. Na obszarze Szumleś gatunek wcześniej występował, obecnie nie udało się go odnaleźć, a parametry siedliska nie uległy drastycznej zmianie, w związku perspektywy ochrony gatunku na tym obszarze oceniono jako nieznane XX (poprzednia ocena FV). Na wszystkich pozostałych obszarach perspektywy ochrony oceniono na nieznane, w tych wypadkach albo gatunek wcześniej występował a obecnie nie udało się go odnaleźć, a parametry siedliska nie uległy drastycznej zmianie, lub gatunek nigdy niestwierdzony ale stan siedliska nie wyklucza jego występowania. Były to Dolina Piławy i Ostoja Poleska (bez zmian w stosunku do poprzedniego monitoringu).

4. Stan ochrony gatunku i jego zmiany w czasie

Ocena ogólna jest oparta na ocenach powyższych 3 parametrów. Jeśli na danym obszarze gatunek wystąpił, a jego siedlisko i perspektywy ochrony oceniono na właściwe, te obszary otrzymały ocenę ogólną FV. Był to tylko jeden obszar: Dolina Piławy. Na ich obszarze gatunek utrzymuje się w stabilnej liczebności, siedlisko jest odpowiednie i nie stwierdzono lub zagrożenia są niewielkie dla występowania gatunku na nim. Nastąpiła poprawa oceny ogólnej z XX na FV dla obszaru Dolina Piławy (stwierdzono występowanie pływaka). Na pozostałych trzech obszarach ze względu na niestwierdzenie występowania pływaka na ich terenie podczas obecnego monitoringu otrzymały ocenę ogólną U2: Ostoja Poleska, Ostoja Wielkopolska, Szumleś. Podczas poprzedniego monitoringu tylko na obszarze Szumleś stwierdzono występowanie pływaka (ocena FV w 2011 roku), a na pozostałych dwóch nie stwierdzono obecności tego gatunku (w poprzednim monitoringu otrzymały ocenę XX, którą teraz uściślono do U2).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2015-2016

Gatunek ten zarówno podczas monitoringu w 2011 roku jak i w 2016 roku był stwierdzony tylko na obszarach Natura 2000 (Szumleś w 2011 i Dolina Piławy w 2016). Na obszarach poza siecią go nie stwierdzono, dodatkowo obszary badane poza siecią mają niższe oceny siedliska niż te w sieci Natura 2000 i nie są do końca odpowiednia dla tego gatunku.

Wśród badanych w roku 2016 stanowisk 8 położonych było poza siecią Natura 2000, a 11 na obszarach sieci. Liczba badanych stanowisk nie jest duża, ale są pewne przesłanki wskazujące, że sytuacja gatunku na obszarach sieci jest lepsza. Gatunek stwierdzono tylko na 2 stanowiskach, oba znajdują się w obszarach Natura 2000. Stan siedlisk na stanowiskach w sieci Natura 2000 wydaje się lepszy. Na 6 z nich stan siedlisk oceniono jako właściwy. Takiej oceny nie otrzymało żadne stanowisko poza siecią Natura 2000. W 2016 r. zrezygnowano z monitoringu 8 stanowisk, gdzie dalsze wstępowanie tego chrząszcza jest mało prawdopodobne lub niemożliwe ze względu na właściwości siedliska. Za wyjątkiem jednego, wszystkie te usunięte stanowiska były położone poza obszarami sieci Natura 2000.

III.B. POZOSTAŁE TABELY DOTYCZĄCE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 7. Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym **kontynentalnym** dla gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* - monitoring **skończony**

Lp	KOD OBSZARU Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Liczba stanowisk w obszarze Natura 2000		Województwo ew. kraina geograficzna	OCENY gatunku <u>pływak szerokobrzeżek</u> <i>Dytiscus latissimus</i> na poszczególnych obszarach Natura 2000							
						Populacja		Siedlisko gatunku		Perspektywy ochrony		Stan ochrony (ocena ogólna)	
			poprzednio	teraz		poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz	poprzednio	teraz
			w latach 2010-2011	w latach 2016		w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016	w latach 2010-2011	w latach 2016
1	PLH060013	Ostoja Poleska	4	4	lubelskie	XX	U2	FV	FV	XX	XX	XX	U2
2	PLH220086	Szumleś	2	2	pomorskie	FV	U2	FV	FV	FV	XX	FV	U2
3	PLH300010	Ostoja Wielkopolska	1	1	wielkopolskie	XX	U2	U1	U1	U1	XX	XX	U2
4	PLH320025	Dolina Piławy	5	4	zachodniopomorskie	XX	FV	FV	FV	FV	FV	XX	FV
Suma obszarów z danymi ocenami					FV	1	1	3	3	2	1	1	1
					U1	-	-	1	1	1	-	-	-
					U2	-	3	-	-	-	-	-	3
					XX	3	-	-	-	1	3	3	-
RAZEM liczba ocenianych obszarów/ocen						4	4	4	4	4	4	4	4
UWAGI: brak													

Wyróżnienie różnic w ocenach: Kolorem czerwonym wyróżniono dwustopniową zmianę oceny z wyższej na niższą, a szarym zmianę konkretnej oceny na ocenę XX lub odwrotnie.

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH

Tab. 10. Lista gatunków obcych stwierdzonych łącznie na stanowiskach w trakcie monitoringu gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* - monitoring **skończony**

Oceniony Obszar Natura 2000	Id stanowiska	Stanowisko gatunku <u>kozioróg dębosz</u> <i>Cerambyx cerdo*</i>	Obserwowane GATUNKI OBCE**			
			Nazwa polska	Nazwa łacińska	Poprzednio (2010)	Teraz (2015-2016)
	1956	B*** 1	Niecierpek gruczołowaty	<i>Impatiens glandulifera</i> Royle	+	-
	1983	B*** M***	Tatarak zwyczajny	<i>Acorus calamus</i> L.	+	+

Tab. 10a. Porównanie stwierdzonych gatunków obcych na stanowiskach gatunku pływak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* z poprzednimi latami

Lp.	STWIERDZONE		Liczba stanowisk	
	GATUNKI OBCE NA STANOWISKACH GATUNKU <u>pływak szerokobrzeżek</u> <i>Dytiscus latissimus</i>		Poprzednio (2010-2011)	Teraz (2016)
	Nazwa polska	Nazwa łacińska		
1.	Niecierpek gruczołowaty	<i>Impatiens glandulifera</i> Royle	1	0
2.	Tatarak zwyczajny	<i>Acorus calamus</i> L.	1	1

PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH

Tylko na dwóch stanowiskach: B*** 1 i B*** M*** odnotowano występowanie gatunków obcych i inwazyjnych: *Impatiens glandulifera* Royle (niecierpek gruczołowaty) - stanowisko B*** 1, tylko w poprzednim monitoringu, gdyż stanowisko to nie było monitorowane w 2016 roku oraz *Acorus calamus* L. (tatarak zwyczajny) – stanowisko B*** M***, stwierdzony obecnie w 2016 roku jak i podczas poprzedniego monitoringu. Na żadnym innym stanowisku nie odnotowano gatunków obcych i inwazyjnych.

V. UWAGI DO METODYKI EWENTUALNE PROPOZYCJE ZMIAN NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Gatunek trudny do odłowienia i sprawdzenia jego obecności w terenie za pomocą czerpaka hydrobiologicznego. Tak jak inne gatunki z tej rodziny chętnie wpływa do różnego typu pułapek przynętowych. Należałoby udoskonalić żywołowną pułapkę przynętową, skuteczną dla tego gatunku, proponowaną w podręczniku monitoringu, by uniknąć losowości obecnej metodyki. Należałoby zastanowić się czy w wypadku tego gatunku stwierdzenie go na danym terenie musi być obowiązkowe co każdy monitoring, czy nie należałoby zmodyfikować wskaźniki by odzwierciedlały kiedy ostatnio był notowany, by jednorazowe nie stwierdzenie pływaka na stanowisku nie powodowało automatycznej oceny U2, dodatkowo rezygnacja z określania ilości osobników podczas oceny, nie ma ona znaczenia, jest to często losowe ile uda się ich odłowić na danym stanowisku. Przykład nowej propozycji oceniania populacji pływaka: ocena FV - gatunek aktualnie stwierdzony na stanowisku, U1 - gatunek nie stwierdzony aktualnie, ale odnotowany w ciągu ostatnich 10-15 lat (jeszcze do doprecyzowania), U2 gatunek niestwierdzony aktualnie i nienotowany w ciągu ostatnich 10-15 lat. Zmiana taka powodowałaby uniknięcie błędnej oceny w przypadkach losowych jak lata z anomaliami pogodowymi, które mogą wpłynąć na stwierdzenie, bądź nie, występowania gatunku. Taką anomalią była susza w latach 2015-2016, która wpłynęła na wyniki aktualnego monitoringu.

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Nie były zalecane żadne działania ochronne w stosunku do tego gatunku podczas poprzednich monitoringów, stąd nie można ocenić ich skuteczności. Jest to gatunek mobilny, łatwo zmieniający zbiorniki wodne, w których żyje. W związku z tym trudno wypracować skuteczne propozycje działań ochronnych w stosunku do niego, szczególnie, że wiele zagrożeń jest pochodzenia naturalnego, bez wpływu człowieka. Brak propozycji działań ochronnych w stosunku do tego gatunku także po aktualnym monitoringu.

VII. INNE UWAGI

Brak

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11. Eksperci lokalni badanych stanowisk gatunku plywak szerokobrzeżek *Dytiscus latissimus* - wg obszarów Natura 2000 w regionie biogeograficznym **kontynentalnym** - monitoring **skończony**

Lp.	Lokalizacja stanowiska gatunku <u>plywak szerokobrzezek</u> <u>Dytiscus latissimus</u>			Id stanowiska	Nazwa stanowiska gatunku	NAZWISKO EKSPERTA LOKALNEGO (<i>wykonawcy monitoringu</i>)*	
	KOD Obszaru Natura 2000	obszar Natura 2000 – nazwa	województwo (kraina geograficzna)			poprzednio	teraz
						w latach 2010-2011	w latach 2016
1.			opolskie (Pradolina Wrocławska)	1813	K***	Czesław Greń	Czesław Greń
2.			opolskie (Kotlina Raciborska)	1955	Ł***	Czesław Greń	-
3.			pomorskie (Bory Tucholskie)	3694	J*** M*** S***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	-
4.			pomorskie (Pojezierze Iławskie)	3689	J*** M***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	-
5.			pomorskie (Bory Tucholskie)	3690	J*** S***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
6.			pomorskie (Bory Tucholskie)	3695	J*** Ś***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
7.			pomorskie (Pojezierze Kaszubskie)	2476	S*** zbiornik2	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
8.			pomorskie (Pojezierze Kaszubskie)	2477	S*** zbiornik3	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
9.			pomorskie (Pojezierze Kaszubskie)	2482	S*** zbiornik5	Marek Przewoźny, Krzysztof Lubecki	-
10.			śląskie (Wyżyna Katowicka)	1971	B*** Ż*** 1	Czesław Greń	Czesław Greń
11.			śląskie (Wyżyna Katowicka)	1982	B*** Ż*** 2	Czesław Greń	Czesław Greń
12.			śląskie (Wyżyna Katowicka)	1956	B*** 1	Czesław Greń	-
13.			śląskie	1958	B*** 2	Czesław Greń	-

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2015-2016

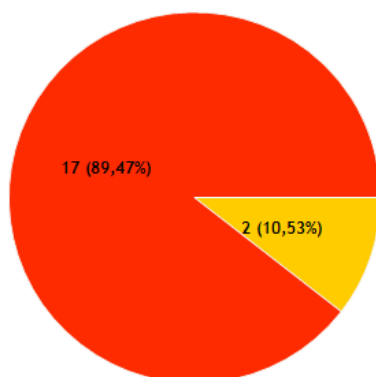
Lp.	Lokalizacja stanowiska gatunku <u>plywak szerokobrzezek</u> <u>Dytiscus latissimus</u>			Id stanowiska	Nazwa stanowiska gatunku	NAZWISKO EKSPERTA LOKALNEGO (<i>wykonawcy monitoringu</i>)*	
	KOD Obszaru Natura 2000	obszar Natura 2000 – nazwa	województwo (kraina geograficzna)			poprzednio	teraz
						w latach 2010-2011	w latach 2016
			(Wyżyna Katowicka)				
14.			śląskie (Wyżyna Katowicka)	1983	B*** M***	Czesław Greń	Czesław Greń
15.			warmińsko-mazurskie (Pojezierze Iławskie)	3686	J*** S***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	-
16.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	3706	B*** B***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Henryk Kot
17.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	3705	J*** D***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Henryk Kot, brak
18.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	3703	J*** Ł***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Henryk Kot
19.	PLH060013	Ostoja Poleska	lubelskie	3704	J*** M***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Henryk Kot
20.	PLH220086	Szumleś	pomorskie	2481	J*** G***	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
21.	PLH220086	Szumleś	pomorskie	2475	S*** zbiornik1	Marek Przewoźny, Lubecki Krzysztof	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
22.	PLH300010	Ostoja Wielkopolska	wielkopolskie	2490	J*** B***	Marek Przewoźny	Marek Przewoźny
23.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2483	J*** B***	Marek Przewoźny, Krzysztof Lubecki	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
24.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2478	J*** B***	Marek Przewoźny, Krzysztof Lubecki	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
25.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2480	J*** D***	Marek Przewoźny, Krzysztof Lubecki	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
26.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2479	P*** 2	Marek Przewoźny, Krzysztof Lubecki	Krzysztof Lubecki, Przewoźny Marek
27.	PLH320025	Dolina Piławy	zachodniopomorskie	2484	P*** 5	Marek Przewoźny, Krzysztof Lubecki	-

* Brak wykonawcy oznacza, że stanowisko nie było monitorowane w danym okresie prac.

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU GATUNKU

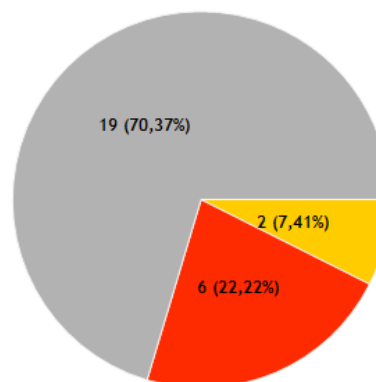
REGION KONTYNENTALNY

Populacja 2016

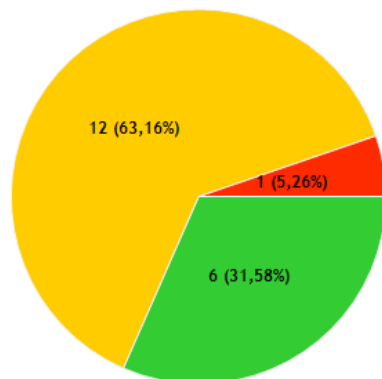
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznany

Populacja 2010-2011

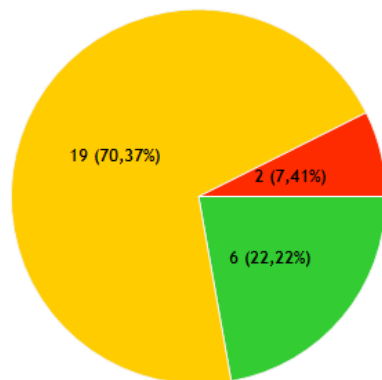
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznany

Siedlisko 2016

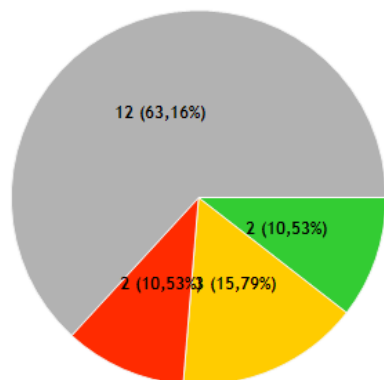
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Siedlisko 2010-2011

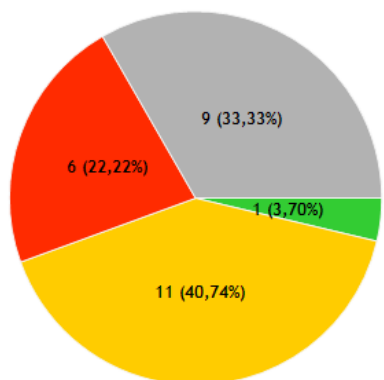
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Perspektywy ochrony 2016

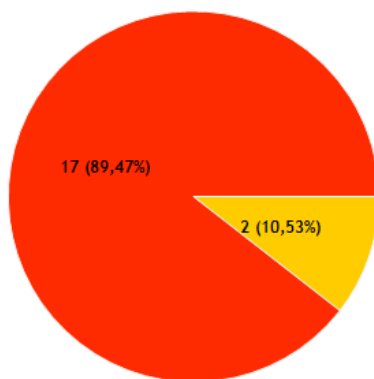

FV – stan właściwy U1 – stan niezadowolający U2 – stan zły XX – stan nieznan

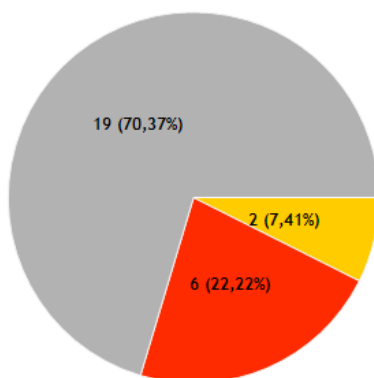
Perspektywy ochrony 2010-2011

FV – stan właściwy U1 – stan niezadowolający U2 – stan zły XX – stan nieznan

Ocena ogólna 2016

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Ocena ogólna 2010-2011

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznan

Populacja

COPYRIGHT © GIOŚ

Praca zlecona przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

Sfinansowano ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Monitoring w roku 2016 wykazał występowanie pływaka szerokobrzeżka na 2 stanowiskach (J*** B*** i P*** 2) z 19 badanych, a na badanych obszarach Natura 2000 wystąpił na jednym (Dolina Piławy) spośród czterech. Ogólnie niezadowalający stan populacji reprezentuje ok. 10% badanych stanowisk, a prawie 90% procent stan zły, nie ma stanowisk, które miałyby stan właściwy. Podczas poprzedniego monitoringu (2010-2011) gatunek stwierdzono na 2 stanowiskach (badano wtedy 27 stanowisk), a na obszarach Natura 2000 wystąpił na jednym spośród czterech. Były to jednak inne stanowiska i obszary, J*** G*** i S*** zbiornik 3 i obszar Natura 2000 Szumleś. Nie zostały odłowione powtórnie na stanowiskach z monitoringu 2010-2011. Przyczyny, które spowodowały jego nie odnalezienie na obszarze Szumleś w 2016 roku są nie do końca jasne. Być może przyczynił się do tego rok z anomalią pogodową w postaci suszy, lub spowodował to inny trudno uchwytny czynnik. Należy mieć też na uwadze, że jest to gatunek trudny do odłowienia i sprawdzenia jego obecności w terenie; jego wykazania są często losowe (przypadkowe). W porównaniu z poprzednim monitoringiem uporządkowano kwestię oceny parametru populacja w sytuacji, gdy na stanowisku nie stwierdzono gatunku. W poprzednim etapie prac w takiej sytuacji przyznawano ocenę XX. Obecnie, zgodnie z waloryzacją w przewodniku, w takiej sytuacji wystawiano ocenę U2.

Uzyskane wyniki zdają się wskazywać na zły U2 stan populacji w regionie, ale prawdopodobnie ten stan jest lepszy, gdyż gatunek jest trudny do wykrycia. Proponuje się w związku z tym pewne zmiany w sposobie waloryzacji wskaźnika stanu populacji (patrz rozdz. V).

Siedlisko

Podczas monitoringu w 2016 roku parametr ten - po uwzględnieniu ocen poszczególnych wskaźników - określono jako właściwy FV dla 6 stanowisk: J*** B***, J*** B***, B*** B***, J*** D***, J*** Ł***, J*** M***, a niezadowalający dla 12 stanowisk. Jedno stanowisko otrzymało ocenę U2 (złą): B*** M***, uzyskał on aż ocenę U2 dla wskaźnika kardynalnego trofia wody a wszystkie pozostałe wskaźniki oceniono na U1, przezroczystość wody, zakwit glonów, wskazują tam na zaawansowaną eutrofię siedliska. O niezadowalających (U1) ocenach stanu siedliska na stanowiskach pływaka decydowały głównie wskaźniki typ dna oraz powierzchnia i morfologia zbiornika.

W poprzednim etapie prac, rozkład ocen stanu siedliska kształtował się podobnie (6 FV, 19 U1, 2 U2), więcej było ocen U1 i U2 lecz część z tych stanowisk wykreślono z monitoringu.

Porównanie wyników 2 etapów monitoringu dla 19 stanowisk badanych dwukrotnie wykazało, że na 16 stanowiskach oceny parametru nie zmieniły się. Na jednym stanowisku doszło do poprawy oceny siedliska z U1 na FV: J*** B***. Na dwóch stanowiskach doszło do pogorszenia stanu siedliska w porównaniu z poprzednim monitoringiem (spadek ocen z FV na U1 i z U1 na U2), w J*** G*** w związku z panującą suszą a na stanowisku B*** M*** w związku z użytkowaniem wędkarskim (m.in. stosowanie zanęt), do pogorszenia trofii wody.

Generalnie jakość siedlisk gatunku jest niezła (U1) i na badanych stanowiskach zaszły tylko niewielkie zmiany w stosunku do poprzedniego etapu badań, które nie mogą tłumaczyć braku występowania tego gatunku na danym stanowisku czy obszarze.

Perspektywy ochrony

Podczas monitoringu w 2016 roku perspektywy ochrony oceniono jako właściwe zaledwie dla 2 stanowisk: J*** B*** i P*** 2. Są to wszystko stanowiska, gdzie stwierdzono obecność gatunku i nie stwierdzono istotnych dla niego oddziaływań i zagrożeń. Na trzech stanowiskach określono perspektywy jako niezadowalające U1

(B*** Ż*** 1, B*** Ż*** 2, K***) i na dwóch, jako złe U2 (J*** D***, B*** M***). W przypadku 12 pozostałych stanowisk perspektywy są niejasne (XX). Taką ocenę wystawiano w wypadku gdy tych stanowiskach albo gatunek wcześniej występował, a obecnie nie udało się go odnaleźć, a parametry siedliska nie uległy drastycznej zmianie lub gatunek nigdy nie stwierdzono ale stan siedliska nie wyklucza jego występowania.

W poprzednim etapie prac, perspektywy ochrony pływaka oceniano następująco: mniej było ocen dobrych FV (1), więcej niezadowolających U1 (11), więcej złych U2 (6) oraz zdecydowanie mniej ocen niepewnych XX (9). Należy jednak wziąć pod uwagę, że aż 8 najgorzej ocenionych stanowisk nie było ponownie badanych.

Generalnie, wyniki monitoringu wskazują na niejasne (XX) perspektywy ochrony gatunku w regionie kontynentalnym: brak stwierdzeń na większości stanowisk, ale siedliska stosunkowo nieźle zachowane i nie zidentyfikowano też istotnych oddziaływań i zagrożeń. Dla dużej części stanowisk w ogóle ich nie wykazano.

Stan ochrony

Spośród wszystkich badanych w 2016 roku stanowisk tego gatunku żadne nie otrzymało oceny stanu właściwy FV. Dwa stanowiska otrzymały ocenę ogólną U1: J*** B*** i P*** 2. Na tych stanowiskach stwierdzono występowanie gatunku, choć nielicznie (1-2 osobniki), siedlisko jest tam odpowiednie, nie stwierdzono zagrożeń lub są one niewielkie i nie powinny zagrozić występowaniu gatunku. Wszystkie pozostałe stanowiska - ze względu na brak stwierdzenia obecności pływaka na ich terenie podczas obecnego monitoringu - otrzymały ocenę U2.

Porównanie wyników 2 etapów monitoringu dla 19 stanowisk badanych dwukrotnie wykazało, że na 1 stanowisku nie zaszły zmiany pod względem oceny ogólnej (B*** Ż*** 1), na 2 stanowiskach stan ogólny oceniono jako gorszy niż poprzednio: J*** G***, S*** zbiornik 3 (poprzednio U1, gdyż gatunek wystąpił na tych stanowiskach, obecnie nie stwierdzony). Na pozostałych 16 stanowiskach nastąpiła zmiana z oceny XX na konkretną ocenę. Na J*** B*** i P*** 2 gatunek wystąpił, zmiana oceny na U1. Na pozostałych stanowiskach o ocenie XX w poprzednim monitoringu skorygowano tylko ocenę na U2 (gatunku nie stwierdzono).

Nie stwierdzono żadnego zróżnicowania geograficznego parametrów i wskaźników oceny populacji i siedliska. 11 stanowisk położonych było w obrębie obszarów sieci Natura 2000, a 8 poza nimi. Trudno na podstawie tak małej liczby stanowisk wnioskować o różnicach w stanie ochrony gatunku w sieci Natura 2000 i poza nią. Wyniki zdają się sugerować lepszy stan gatunku na obszarach Natura 2000: oba stanowiska, na których stwierdzono w 2016 r. gatunek znajdują się w obszarze N2000 Dolina Piławy. Stan siedlisk też oceniono lepiej na stanowiskach w obszarach N2000: blisko 55% ocen FV i ok. 45% ocen U1, a w przypadku obszarów poza siecią – brak ocen FV i ok 88% U1.

Na podstawie wyników monitoringu stan gatunku w regionie należałoby określić jako zły U2, za co odpowiadają oceny stanu populacji, a precyzyjniej – brak stwierdzeń gatunku na większości stanowisk. Niemniej jednak taki obraz sytuacji gatunku może być zafałszowany z uwagi na problemy z jego wykrywaniem, co należy mieć na uwadze przy wykorzystaniu wyników monitoringu do oceny stanu gatunku w raporcie do Komisji Europejskiej.

Określenie stanu ochrony tego gatunku na terenie Polski jest trudne, głównie ze względu na bardzo rzadkie, dość przypadkowe, dotychczasowe wykazania i trudności w potwierdzaniu jego występowania w miejscach wcześniej wykazywanych. Podczas pierwszego monitoringu stwierdzono gatunek na innych stanowiskach niż podczas aktualnego monitoringu. Ewidentnie jednak pławak szerokobrzeżek utrzymuje się obecnie tylko w pasie północnej Polski, co zgodne byłoby z teorią przesuwania się jego południowej granicy zasięgu na północ. Jest to gatunek preferujący wody chłodniejsze, chładszy klimat umiarkowanego chłodnego, którego najliczniejsze występowanie stwierdza się obecnie tylko w Skandynawii, krajach bałtyckich i północnej Rosji. Prawdopodobnie więc jego zanikaniu na terenie Polski sprzyja ogólne ocieplenie klimatu.